

א. דברים פרק יב פסוק ג (פרשת ראה) - ד (פרשת ראה)

(ג) וּנְתַצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתֵם וְשִׁבְרֹתֵם אֶת־מִצְבְּלֹתֵם וְאֲשֵׁרִיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדַּעְוּ וְאִבְדֹתֵם אֶת־שְׁלֹמֵם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא:

(ד) לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לִיקָק אֱלֹהֵיכֶם:

ב. רש"י דברים פרק יב פסוק ד (פרשת ראה)

לא תעשו כן - להקטיר לשמים בכל מקום (פסוק ה), כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשו כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ את אבן מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבח, אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב.

ג. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כו עמוד ב

תנו רבנן: תשמישי מצוה - נזרקין, תשמישי קדושה - נגנזין. ואלו הן תשמישי מצוה: סוכה, לולב, שופר, ציצית. ואלו הן תשמישי קדושה: דלוסקמי ספרים, תפילין ומזוזות, ותיק של ספר תורה, ונרתיק של תפילין ורצועותיהן. אמר רבא: מריש הוה אמינא האי כורסא תשמיש דתשמיש הוא, ושרי. כיון דחזינא דמותבי עלויה ספר תורה, אמינא: תשמיש קדושה הוא, ואסור. ואמר רבא: מריש הוה אמינא האי פריסא תשמיש דתשמיש הוא, כיון דחזינא דעייפי ליה ומנחי סיפרא עלויה אמינא: תשמיש קדושה הוא, ואסור. ואמר רבא: האי תיבואתא דאירפט, מיעבדה תיבה זוטרתא - שרי, כורסייא - אסיר. ואמר רבא: האי פריסא דבלה, למיעבדיה פריסא לספרי - שרי, לחומשין - אסיר. ואמר רבא: הני זבילי דחומשי, וקמטרי דספרי - תשמיש קדושה ניהו, ונגנזין. - פשיטא! - מהו דתימא: הני לאו לכבוד עבדן, לנטורי בעלמא עבידי, קא משמע לן ... אמר מר זוטרא: מטפחות ספרים שבלו עושין אותן תכריכין למת מצוה, וזו היא גניזתן. ואמר רבא: ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם, ואפילו שונה הלכות. אמר רב אחא בר יעקב: ובכלי חרס, שנאמר ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים, אמר רב פפי משמיה דרבא: מבי כנישתא לבי רבנן - שרי, מבי רבנן לבי כנישתא - אסיר. ורב פפא משמיה דרבא מתני איפכא, אמר רב אחא כוותיה דרב פפי מסתברא, דאמר רבי יהושע בן לוי: בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש, שמע מינה.

ד. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן כא סעיף א

חוטי ציצית שנפסקו, יכול לזרקן לאשפה, מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה, אבל כל זמן שהם קבועים בטלית, אסור להשתמש בהם כגון לקשור בהם שום דבר וכיוצא בזה, משום בזוי מצוה. וי"א דאף לאחר שנפסקו, אין לנהוג בהן מנהג בזיון לזורקן במקום מגונה, אלא שאין צריכין גניזה (כל בו הלכות שבת). ויש מדקדקין לגונזן, והמחמיר ומדקדק במצות תע"ב (מהרי"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ט).

ה. משנה ברורה סימן כא ס"ק ו

אין לנהוג בהן - וכן בסך הסוכה ולולב ושופר לאחר שנתבטלו ממצותן אין לזרקן לאשפה וכל כה"ג דבר שאינו כבוד למצוה שעברה וכתב הפמ"ג דנכון שלא לעשות תשמיש מגונה אפילו בדפנות הסוכה.

ו. שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרסד סעיף ח

יש מי שאומר שהושענא שבלולב אף על פי שנזרקת אין לפסוע עליה (וע"ל סי' כ"א גבי ציצית).

ז. משנה ברורה סימן תרסד ס"ק כח

שהושענא שבלולב - וה"ה ערבה של הושענא אין לזלזל בה [ברכ"י בשם סדר היום].

ח. שער הציון סימן תרסד ס"ק כ

ובחיי אדם כתב דלא יזרקנה על הקרקע, ולפלא, הלא קיימא לן דתשמישי מצוה נזרקין, ואולי כוונתו דלאשפה אין נזרקין.

ט. רמ"א אורח חיים הלכות לולב סימן תרסד סעיף ט

הגה: ונהגו להצניע ההושענות לאפיית מצות, כדי לעשות בה מצוה (מהרי"ו ומהרי"ל).

י. נפש החיים שער ד פרק ל

וגם כי קדושת ואור המצוה אשר תשכין אורה על אותו הדבר והחפץ אשר בו וע"י תעשה המצוה. אינו שורה עליהם רק לפי שעתו בעת שהמצוה נעשית בהם. אבל אחר שנעשה בהן מצותן הקדושה והאור מתעלה ומסתלק מהם תיכף ונשאר כבראשונה. אבל התו"הק כל מקום שתזריח ותופיע אורה וקדושתה פעם א'. קדושת עולם תהיה לו ונשאר תמיד בקדושתו. כמו ששינו בברייתא (מגילה כ"ו ב') שתשמישי מצוה נזרקין לאחר שנעשה מצותן ותשמישי קדושה נגזזין. ולכן מנו שם תשמישי תפילין ומזוזות בכלל תשמישי קדושה. מחמת פרשיות התורה שהיו מונחים בתוכם פעם א'. ולית לך מידי בדבריהם ז"ל דלא רמיזא בקרא. ויש לכוין הכתוב כי נר מצוה ותורה אור גם ע"ז הענין הנזכר ע"פי פירושם ז"ל הנ"ל בסוטה שם מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה. ומה אור מאיר לעולם. והם ז"ל עשו ההפרש ביניהם לענין ההגנה וההצלה להאדם. ואפשר לפרשו ג"כ שירמוז הכתוב גם לענין ההפרש וההבדל בין התו"הק והמצות המבואר בברייתא דמגילה הנ"ל.

יא. רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק י הלכה י

מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדאי, דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר, לא ירוק אדם כנגד ספר תורה ולא יגלה ערותו כנגדו ולא יפשיט רגליו כנגדו ולא יניחנו על ראשו כמשאוי ולא יחזיר אחוריו לספר תורה אלא אם כן היה גבוה ממנו עשרה טפחים.

יב. תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל עמוד ב

ומלמדין אותו כל התורה כולה, שנאמר ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחייה, ואומר בסוד אלוה עלי אהלי. מאי ואומר? וכי תימא נביא הוא דקאמר - ת"ש: בסוד אלוה עלי אהלי. וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר לפתח חטאת רובץ. ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, שנאמר כי לי תכרע כל לשון, כי לי תכרע כל ברך - זה יום המיתה, שנאמר לפניו יכרעו כל יורדי עפר, תשבע כל לשון - זה יום הלידה, שנאמר נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה, ומה היא השבועה שמשביעין אותו - תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה - היה בעיניך כרשע.

יג. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ד הלכה א

אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונח, ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן, ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה שנאמר ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים ליי' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את יי' אלהיכם וגו', ונגנז עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו בבית שני, ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקדש, ולא היו נשאלין בהן שנאמר עד עמוד כהן לאורים ותומים, ולא היו עושין אותן אלא להשלים שמנה בגדים לכהן גדול כדי שלא יהא מחוסר בגדים.

יד. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יא הלכה כא

כשבנין בית הכנסת אין בונין אותה אלא בגבהה של עיר שנאמר בראש הומיות תקרא, ומגביהין אותה עד שתהא גבוהה מכל חצרות העיר שנאמר ולרומם את בית אלהינו, ואין פותחין פתחי הכנסת אלא במזרח שנאמר והחונים

לפני המשכן קדמה, ובנין בו היכל שמניחין בו ספר תורה, ובנין היכל זה ברוח שמתפללין כנגדו באותה העיר, כדי שיהיו פניהם אל מול ההיכל כשיעמדו לתפלה.

טו. רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו

הלכה א

כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא לוקה מן התורה, שהרי הוא אומר בעבודת כוכבים ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם.

הלכה ב

ושבעה שמות הם, השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש, או הנכתב אדני, ואל, אלוה, ואלהים, ואלהי, ושדי, וצבאות, כל המוחק אפילו אות אחת משבעה אלו לוקה.

הלכה ג

שאר הכינויין שמשבחין בהן את הקדוש ברוך הוא כגון חנון ורחום הגדול הגבור והנורא הנאמן קנא וחזק וכיוצא בהן הרי הן כשאר כתבי הקדש ומותר למוחקן.

הלכה ד

כלי שהיה שם כתוב עליו קוצץ את מקום השם וגונזו, ואפילו היה השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית והתיך הכלי הרי זה לוקה אלא חותך את מקומו וגונזו, וכן אם היה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת, נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל ואם לא מצא גמי מסבב בבגדיו ולא יהדק כדי שלא יחוץ שלא אמרו לכרוך עליו אלא מפני ד שאסור לעמוד בפני השם כשהוא ערום.

הלכה ה

הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה מן המזבח או מן ההיכל או משאר העזרה לוקה שנאמר בעבודת כוכבים כי את מזבחותם תתוצון וכתוב לא תעשון כן לה' אלהיכם, וכן השורף עצי הקדש דרך השחתה לוקה שנאמר ואשריהם תשרפון באש וכתוב לא תעשון כן לה' אלהיכם.

הלכה ו

כתבי הקדש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות, במה דברים אמורים בכתבי הקדש שכתבם ישראל בקדושה אבל אפיקורוס ישראל שכתב ספר תורה שורפין אותו עם האזכרות שבו, מפני שאינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם, ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם לאפיקורוסים ולא למעשיהם, אבל עובד כוכבים שכתב את השם גונזין אותו, וכן כתבי הקדש שבלו או שכתבן עובד כוכבים יגנזו.

טז. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כו עמוד א

אמר רבי חלבו אמר רב הונא: הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות: אחד על הגויל ואחד על הכתב. שנאמר: אחרי שרף המלך את המגלה ואת הדברים.

יז. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו. הביאוהו וכרכוהו בס"ת, והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור, והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה. אמרה לו בתו: אבא, אראך בכך? אמר לה: אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי, עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי, מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני. אמרו לו תלמידיו: רבי, מה אתה רואה? אמר להן: גליון נשרפין ואותיות פורחות. אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש! אמר להן: מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו. אמר לו קלצטונירי: רבי, אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין

של צמר מעל לבך, אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו: הן. השבע לי! נשבע לו. מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו, יצאה נשמתו במהרה. אף הוא קפץ ונפל לתוך האור. יצאה בת קול ואמרה: רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא.

יח. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לג עמוד ב

איבעיא להו: מהו לעמוד מפני ספר תורה? ר' חלקיה ור' סימון ור' אלעזר אמרי: קל וחומר, מפני לומדיה עומדים, מפניה לא כל שכן.

יט. תלמוד בבלי מסכת מכות דף כב עמוד ב

אמר רבא: כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה, דאילו בס"ת כתיב ארבעים, ואתו רבנן בצרו חדא.

כ. דף על הדף מסכת מכות דף כב עמוד ב

הרה"ק מאוסטרובצא זצ"ל נפגש פעם הגאון רבינו חיים עוזר גרודזינסקי מוילנא, והלה נפעם מעוצם עומק פלפולו של האוסטרובצ'ר, ואמר זהו "גברא רבה".

אמר האוסטרובצ'ר לי יש להוכיח שהגדר של "גברא רבה" הוא לא מי שהוא למדן ומפולפל יותר, אלא מי שיכול להוריד צער וכאב מיהודי אחר, שאמרו כאן "כמה טפשאי כו' גברא רבה, דאתו רבנן ובצרו חדא", ול"ל אמרו מה שנאמר יותר מוקדם בתורה "תספרו חמשים יום" ואתו רבנן ובצרו חדא, שאין סופרין רק מ"ט יום, [עיין רא"ש פסחים פ"ו (סימן מ')] לגבי ספירת העומר, שכן דרך המקראות כשמגיע המנין לסכום עשירות פחות אחת, מונה אותו בחשבון עשירות, ואינו משגיח על חסרון הא', כמו ארבעים יכנו]. אלא רואים מכאן שמי הוא זה "גברא רבא" מי שדואג להפחית ולהוריד מכה מיהודי.

כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל אמר: איתא בגמרא מכות (כב ב) ואתו רבנן ובצרו חדא, דהיינו שחכמים הפחיתו אחד וקבעו שמקבלים רק ל"ט מלקות. ולכאורה צריך להבין, הרי בתורה כתוב: ארבעים יכנו, וא"כ איך יתכן שחכמים יבואו ויורידו אחד, ובכלל מדוע הם הורידו אחד? מובא מנכדי ר' ישראל מרוז'ין, רוזין'ע אייניקלער, בצ'ורטקוב'ר ספרים לתרץ קושיא זו. שאם הוא היה מקבל את כל הארבעים מלקות אז אח"כ הוא היה מסתובב בחזרה הפקר ועושה הלאה מה שהוא רוצה. בטענה שהוא כבר קבל את כל העונש, הוא כבר פרע את כל החשבון, ולכן באו חכמים והורידו אחד, כדי שהוא ידע שהוא עדיין לא קבל הכל, והוא עוד לא פרע את כל החשבון - עהר זאל שפירען אז עהר איז נאך עפעס שילדיג.

ולי נראה, שהרי כל המלקות זה ענין של תשובה, ולבבו יבין (ישעיה ו' י), וכדאיתא: (מכות כב: במשנה) שהמלקה אומר: והוא רחום יכפר עון וגו' (תהילים עח לח). ולכן אתו רבנו ובצרו חדא, הם הפחיתו אחד, משום שרצו להקל על הבעלי תשובה, זיי האבען גיוואלט לייכטער מאכען די תשובה.

כא. פני יהושע מסכת קידושין דף לג עמוד ב

שם רבי חלקיה ורבי סימון ור"א אמרי מפני לומדיה עומדין מפניה לא כ"ש. ושמעתי מקשין כד הווינא טליא דהא בסוף מכות (דף כ"ב ע"ב) אמר רבא כמה טפשאי הני אינשי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה אלמא דגברא רבא עדיף והכא משמע איפכא ומתרצין דהתם נמי הכי קאמר דהני טפשאי דכיון דלא קיימי מקמי גברא רבה מנא להו דקיימי מקמי ס"ת. מיהו לישנא דתלמודא שם לא משמע הכי. והנראה לענ"ד דהכא לא איירי אלא בסתם חכם דאפ"ה חייבין לעמוד מפניהם ושפיר הו"ו ק"ל לס"ת משא"כ התם איירי בגברא רבה ממש שראוי לישב בסנהדרין דעדיף מס"ת כדמסיק דאתי רבנן ובצרי חדא.

כב. שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רעו סעיף ט

אסור למחוק אפילו אות אחת משבעה שמות שאינם נמחקים, ולא מאותיות הנטפלות מאחריהם כגון ך' של אלהיך וכ"ם של אלהיכם. ואלו השבעה שמות: שם ההויה; ושם אדנות; ואל, אלוה, אלהים; שדי; צבאות. ויש גורסין ג"כ אהי"ה אשר אהי"ה (טור).

כג. ש"ך יורה דעה סימן רעו ס"ק יב

אסור למחוק כו'. בתשובה הארכתי בדינים אלו והעלתי דשם של חול אלא שהוא נכתב כשמות הקדושים כגון והייתם כאלהים וכה"ג מותר למחקו וכן שם של קודש שלא נכתב לשם קדושה מותר למחקו לצורך תיקון דוקא אבל לגזז ולגנוז שרי אפי' שלא לצורך תיקון אבל בנכתב לשם קדושתו אפי' לגזז ולגנוז לצורך תיקון אסור.

כד. פתחי תשובה יורה דעה סימן רעו ס"ק יא

משבעה שמות עש"ך לעיל סימן קע"ט ס"ק י"א שכתב בפשיטות דשם שנכתב בשם חול כגון גא"ט בל"א מותר למחקו אכן בתשובת חות יאיר סימן ק"ו כתב דאם כתב גא"ט בכתב אשורית אפשר דאסור למחקו מפני הכוונה בעת כתבו עם תמונה קדושה ע"ש ויש להחמיר וכמש"ל ס"ק ט"ז בשם בני יונה.

כה. שו"ת אחיעזר חלק ג סימן לב

שו"ר בשדי חמד בהקונטרס על דבר שם שדי חמד שמפלפל שם הגאבד"ק בראד דעיקר החשש משום שלא יבוא לידי בזיון. ועל כן אם כי הי' נכון לכתחלה לשנות ולהביא מלה אחרת כמו דער עוויגער שעפער או לעשות כמו שנהוג אצלנו לעשות קו מפריד בין אות ג' ואות ט' או בכל אופן שימצאו עצה לתקן להוציא מידי חשש עוררים.

כה. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קלח

ומה שהרבה נוהגין לכתוב בכל מכתבים שכותבין למעלה ב"ה שההא הוא אות מן השם הקדוש וגם הכוונה הוא להשי"ת, ששמעתי שיש הסוברין שהוא איסור, הנה אף שגם שהוא רק אות אחד שליכא בזה איסור מחיקה, מ"מ מסתבר שלא גרע מהשני יודין שאסור למחוק שלא לצורך כדאיתא ביו"ד בסוף סימן ער"ו וכן אסור להשליך במקום בזיון, מ"מ איני רואה בזה איסור במדינתנו מכיון שלא מצוי שימחקו ובמדינתנו לא מצוי כלל שיקחו ניר זה לקנוח בבית הכסא שיש נירות מיוחדות לכך, ולהשליך במקום בזיון נמי לא מצוי כי רגילין לשרוף הנירות שאין נצרכין ואין לחוש לדבר שלא מצוי כלל, אבל להקפיד דדוקא שיכתבו נמי איני רואה בדבר שלא הזכיר זה בדברי רבותינו, ואיזה מעלה שייך לכתוב על מכתבי חול שהרבה פעמים כותבים שם דברי הבל וגם לפעמים דברים אסורים כלשון הרע וכדומה שיזכירו ע"ז ב"ה. ואם כותב בס"ד אין שום קפידיא לאסור אף באופן שיש לחוש למחיקה שלא לצורך ולהשתמש לדבר בזיון שאין בזה שום אות מהשם דלא שייך זה לאות ד' דמשם הנקרא דהכל יקראו זה בסייעתא דשמיא. וכן אם יכתבו בעזהש"י נמי אין קפידיא כלל כי השין מכיר שגם ההא אינו אות משם הקדוש אלא בשביל השין יקראו כו"ע בעזרת השם יתברך.

כו. פתחי תשובה יורה דעה סימן רעו ס"ק ט

ועיין (בתשובת נו"ב תניינא ח"א סימן י"ז) שכל לענין בהכ"נ שבכפר שנתייחד חדר א' ונכתב על הכתלים תפלות ובקשות משמות שאין נמחקים כו' ומ"מ לעשן בתוכו י"ש אסור שמשחיר הכתלים וגורם מחיקת השם ע"ש.

כז. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ עמוד ב

דתניא: הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו - הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת. נזדמנה לו טבילה של מצוה - כורך עליה גמי ויורד וטובל. רבי יוסי אומר: לעולם יורד וטובל כדרכו, ובלבד שלא ישפשף! - שאני התם דאמר קרא ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם, עשייה הוא דאסור, גרמא - שרי....קשיא דרבנן אדרבנן: ומה התם דאדם בהול על ממונו - שרי, הכא לא כל שכן? ותסברא, האי גמי היכי דמי? אי דמיהדק - קא הוי חציצה, אי לא מיהדק - עיילי ביה מיא! - חציצה - תיפוק ליה משום דיו! - בלחה, דתניא: הדם והדיו הדבש והחלב יבשין - חוצצין, לחים - אין חוצצין. מכל מקום קשיא! - אלא אמר רבא בר רב שילא: היינו טעמייהו דרבנן, דקסברי: אסור לעמוד בפני השם ערום.

כח. שו"ת יחיה דעת חלק ד סימן נ

שאלה: שירי קודש שיש בהם הזכרת השם שהוקלטו בסרט רשם - קול, האם מותר למחוק אותם על ידי הקלטה אחרת, או שמא יש לאסור משום מחיקת השם.

תשובה: כתב הרמב"ם (בפרק ו' מהלכות יסודי התורה), כל המוחק שם מן השמות הקדושים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא, עובר בלא תעשה, שהרי נאמר בענין עבודה זרה: ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, לא תעשון כן לה' אלהיכם. וכן נפסק בטור ושלחן ערוך יורה דעה (סימן רע"ו סעיף ט'). ולכאורה היה נראה שהוא הדין שיש לאסור מחיקת שם שמים מסרט הרשם - קול על ידי הקלטה אחרת. אולם באמת נראה שמאחר שאין בסרט הרשם - קול צורת אותיות כלל, אלא שגלי הקול נקלטים על הסרט בדרך אלקטרונית שאי אפשר בשום פנים להבחין בהם למראה עיניו של אדם, ורק על ידי פעולה חשמלית ניתן לשמוע שוב את השירים שהוקלטו על גבי הסרט, לפיכך אין מקום לאסור מחיקתם על ידי הקלטה אחרת, אף על פי שיש בהם שמות הקודש. ויש להביא ראיה לזה מהגמרא בגיטין (י"ט ע"ב), אמר שמואל נתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה גיטך, מגורשת, חיישינן שמא במי מילין כתבו. (פירש רש"י, שמא כתבו במי עפצא ונבלעו בנייר). והעמידה בגמרא, באופן שבדקנו את הנייר במיא דנרא, אי פליט פליט ואי לא פליט לאו כלום הוא. (ופירש רש"י, שבדקים אותו בצבע מסוים, שמעבירים מי הצבע על הנייר ופולט האותיות שבלע ונראות. והתוספות כתבו בשם רבינו חננאל, מיא דנרא, פירש מי קליפת רימון. וכן פירש הערוך). ומקשה, וכי פליט מאי הו', השתא הוא דפליט, (פירש רש"י, וכשהיו בלועות בו האותיות לא היה שם כתב), ומתוך, שמואל נמי חיישינן קאמר. (ופירש רש"י, דחיישינן שבשעה שמסר לה הנייר שמא עדיין לא נבלעו בו יפה האותיות, ולכן ספק גרושה היא, ואם מת אסורה לכהן, וחולצת ולא מתייבמת). הנה למדנו מכאן שאף על פי שהאותיות נבלעו בנייר, ועל ידי צבע מסויים או מי קליפת רימון חוזרות ונראות, כל עוד לא נראו האותיות לעין ברור שאין זה גט כשר, שאינו נקרא כתב, ורק כשיש חשש שמא עדיין היו האותיות ניכרות בשעת מסירת הגט דנים אותה כספק גרושה. אבל כשברור לנו שאין שם אותיות הניכרות לא נחשב כתב כלל, והוא הדין שאין בזה דין מחיקה. וכן כאן מכיון שאין האותיות ניכרות על סרט הרשם - קול, אף על פי שעל ידי פעולה חשמלית מסויימת ניתן לשמוע ממנו שם ה', אין בזה איסור מחיקה כלל. וגדולה מזו כתב רבינו יהודה החסיד בספר חסידים (סימן תתקל"ה), שהכותב שני יודין, רמז לשם הקדוש ברוך הוא, מותר לו למחוק אותם, ואין בזה איסור משום מחיקת השם. וכן מתבאר בשו"ת מהרי"ל (סימן קצ"ב). וכן כתב הגאון רבי דוד פארדו בספרי דבי רב (פרשת ראה), שמה שנהגים לכתוב אות ה' רמז לשם שמים, מותר למחוק אותה, ואין מקום לאסור למחוק אות ה' בשביל הרמז וההוראה בלבד, כיון שלא נכתב שם ה' במפורש. וכל שכן כאן שאין שום צורת אות בסרט הרשם - קול, שבודאי שאין בזה איסור משום מחיקת השם. [ויש לחלק. ודו"ק]. ואמנם בתשובת הרדב"ז (סימן ר"ו) כתב, שמה שנהגו לכתוב ג' יודין במקום שם שמים, אסור במחיקה, כי שם הו"ה עם ד' אותיותיו עולים כחשבון ג' יודין, ולכן שם גמור הוא ואסור למחוק. ושכן פסק אחד מן הראשונים, שהכותב אות א' עם סימן לראשי תיבות, לרמז לשם אלקים, אסור למחוק, כיון שדעתו לכתבו במקום שם שמים. ע"כ. וכן פסק בשו"ת מהר"ץ חיות (סימן י"א), שאסור למחוק אות ה' שנכתבה לסימן לשם השם, וכן נראה דעת הגאון הרגאצ'ובי בשו"ת צפנת פענח (סימן קצ"ו). אולם מלבד שנראה שהעיקר להלכה כדברי הספר חסידים להקל, וכן העלה להלכה מרן החיד"א בספרו כסא רחמים, בפירושו למסכת סופרים (פרק ה' הלכה י"ג), וכן כתב עוד בספרו ברית עולם (דף קמ"ח ע"א) בשם הגאון רבי אליעזר נחום. וכן פסק הגאון רבי שלום מרדכי שבדרון בשו"ת מהרש"ם חלק א' (סימן קנ"ט). וכן הסכימו עוד הרבה אחרונים, עוד יש מקום לומר שבנידון שלנו שאין שום צורת אות כלל, לכל הדעות יש להתיר...

אמנם ראיתי להגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (חלק יורה דעה סימן קע"ג), שאחר שכתב להתיר מטעם שכתבנו, מפני שאין שם צורת אותיות כלל, סיים בסוף דבריו, שמכל מקום למעשה שמא יש להחמיר בזה משום שנראה כמוחק את השם. ע"כ. ולדעתי נראה שאין לחוש לזה כלל, שהרי רבו הפוסקים שמתירים למחוק שם שנכתב שלא לשם קדושתו, וכמבואר בשו"ת התשב"ץ חלק א' (סימן קכ"ז). ושכן פסק הסמ"ק. ע"ש. וכן מוכח בש"ך יורה דעה (סימן רע"ו ס"ק יב)...וכל שכן בנידון דידן דאיכא תרתי לטיבותא, שלא נתכוון לקדשו, וגם אין כאן צורת אותיות כלל...ועוד שכאן אין המחיקה נעשית בידיים ממש, אלא על ידי הקלטה אחרת, ואם כן נחשב הדבר לגרמא, כי רק הכח הראשון נעשה בידיים על ידי לחיצת הכפתור של ההקלטה, ועד שמגיע אחר כך לשם ה' הו"ה שני, ואין זה אלא גרמא בעלמא, וכמו שחילקו בזה בחולין (ט"ז ע"א) בדין שחיטה. ע"ש...והרי הלכה רווחת (בשבת ק"כ ע"ב) שלענין איסור מחיקת השם, אין איסור אלא כשמוחקו בידיים, אבל על ידי גרמא מותר, שנאמר לא תעשון כן לה' אלהיכם, עשייה הוא דאסור הא גרמא שרי...ואמנם ראיתי להרדב"ז (בלשונות הרמב"ם סימן מ"ז) שכתב, שזהו רק לצורך מצוה, אבל לדבר הרשות גם גרמא אסור. ע"ש. וכן כתב הגר"ש לנדא בשו"ת נודע ביהודה תנינא (חלק אורח חיים סימן י"ז). אולם מרן החיד"א בכסא רחמים (מסכת סופרים פרק ה' הלכה י"ב, בד"ה ועוד תמיניה), תמה על הרדב"ז הנ"ל, שהרי נראה שגם לדבר הרשות מותר לגרום מחיקת השם. וע"ש. וכן

כתב הגאון מהר"י נג'אר בספר שמחת יהודה (שם). ע"ש. וכן פסק בפשיטות החתם סופר (חלק אורח חיים סימן ל"ב, בד"ה ועל השלישית, ובחלק יורה דעה סימן רס"ו, בד"ה ואם אולי, ושם סימן רע"א בד"ה ואותן)...

בסיכום: מותר למחוק אזכרות שם שמים שבשירי קודש המוקלטים בסרט רשם - קול על ידי הקלטה אחרת. והמחמיר תבוא עליו ברכה.

כט. שו"ת עין יצחק חלק א - אורח חיים סימן ה

ולמדנו מן דברי הרמב"ם דס"ל בכתב שלא לשם קדושה דלא נתקדשו ומותר למוחקן וכמש"כ השב יעקב בכוונתו... וי"ל עוד דהרמב"ם הוכיח כן ממה דאמרו במגילה (דף ל"ב) הלוחות והבימה אין בהם משום קדושה. וכן הוא בירושלמי למגילה פ"ג ה"א בימה ולוחין אין בהם משום קדושה ועיי' ברש"י ותוס' ובקרבן העדה שם. והרמב"ם ה' ס"ת פ' יו"ד ה"ד כתב לפרש דזהו הלוחות שכותב בהן לתינוק להתלמד אין בהם קדושה ועיין בהשגת הראב"ד שם. וכן כתב המרדכי פ' הקומץ רבה אות תתקס"ה לפרש להך דהלוחות אין בהם קדושה דזהו מה שכותבין עליהם להתלמד וכמו שפירש הרמב"ם. וקשה דאיך אמרו דאין בהם משום קדושה הא לא גרע זה מן כל כתבי הקודש דאף באין אזכרות כתובים שם ג"כ יש בהם קדושה... אכן מן הרמב"ם והמרדכי הנ"ל מוכח דס"ל דאין בהם משום קדושה כלל. וע"כ מוכח דס"ל דהא דאמרו במגילה דהלוחות אין בהם משום קדושה דמיירי דלא כתבו זה בקדושה רק בשביל תינוק להתלמד בלבד וע"כ אינו חל דין קדושת כתבי קודש על הלוחות. ומזה הוכיח הרמב"ם דאם לא כתבם בקדושה אינו חל קדושת כתבי קודש עליהם אף לאוסרן מדרבנן. ויש להסביר זה עוד ביתר ביאור כיון דהך דהלוחות דרכן למחוק התיבות והאותיות ולכתוב ע"ז אותיות ותיבות אחרים וכמש"כ התשב"ץ שם. ע"כ ממילא אינו חל עליהם מעולם דין קדושת כתבי קודש על הלוחות והוי ממילא כמו דהתנה עליהם בפ"י דלא יחול עליהם דין קדושת כתבי קודש אף מדרבנן וכעין דברי המשאת בנימין בסי' ק' והובא במג"א סי' של"ד ס"ק כ"ד יעו"ש. וממילא מוכח מזה דאם התנה בפ"י דלא יחול עליהם דין קדושת כתבי קודש דאין עליהם דין קדושת כתבי קודש.

ל. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן לט

אבל הספרים ליכא שום מצוה מצד הכתיבה עצמה אלא מצד מצות הלמוד שתורה שבכתב שאיכא חיוב הלמוד דוקא בכתובים כדין ראו חכמים שהוא דבר שלא יוכלו הרוב ללמוד מס"ת והנביאים והכתובים שנכתבו כדין והתירו משום עת לעשות לה' לכתוב בספרים כרוכים על הניר ללמד בהם, וגם מצד מצות למוד תורה שבע"פ שכמעט לא היה אפשר לרוב היותר גדול בעל פה התירו לכתוב תורה שבע"פ, שנמצא שכל המצוה דכתיבת הספרים הוא רק בשביל הלמוד שבלא ענין הלמוד אדרבה היה זה דבר איסור תורה שבכתב שלא הוכשר אלא בכתב אשורית על הספר ובדיו ודוקא ספרים שלמים, ותורה שבע"פ לא הותר לכתוב כלל, ודוקא מצד הלמוד שהתירו לכתוב איכא ממילא מצוה גם בכתיבתן דהרי זה עושה שיוכל לקיים מצות הלמוד. וא"כ ודאי גם הקדושה שנעשה על ספרים אלו הוא נמי מצד שנעשו ללמוד בהם דוקא, וממילא כשלא שייך שוב ללמוד בהם הרי יש לנו לומר דאזלא קדושתיה, ולענין זה לא שייך מעלה אף בנשאר שורות שלימות דודאי למי שרוצה ללמוד לא שייך ללמוד במקצת דף וכ"ש שלא שייך ללמוד בנשאר חצי מדבור תוספת וחצי מדבור אחד מרשב"א ורמב"ן וכדומה. ויש גם לומר יותר מזה דאף באיכא דף שלם מהגמ' באופן ששייך שם ללמד אף סוגיא שלימה ואיזה דבורים שלמים מתוס' ורשב"א וכדומה מאחר שעכ"פ לא ימצא שום אדם שיקח את הדף היחיד או שני דפים ללמוד בהם, אף שאם ח"ו לא היה שום גמ' אחרת היה לומד מאלו דפין היחידים אבל הא ב"ה שליכא מציאות כזה שא"כ נמצא שבדפים יחידים שהן שלמים כיון שאין להו להצטרף עם שאר הדפים שבגמ' והספר כי הם נקרעו הרי אזלא גם מהם הקדושה...

ולענין מעשה הוא ברור אצלי כמו שכתבתי ויש לאסור בחומשים וספרי תנ"ך שבהם נמצאים שמות וכן סידורים מאלו שמדפיסים בשמות ממש, אבל מהספרים שבתורה שבע"פ שהם משניות וגמ' משני התלמודים וכל ספרי רבותינו הראשונים והאחרונים והספרים הנדפסים מחכמי הזמן וכל הירחונים כשנקרעו ולא שייך שילמדו ויעיינו בהם ואף ששייך שילמדו בהם לפעמים אך ברור שלא ילמדו ולא יעיינו בהם כאיזה דפים שלמים נמי מותר. אבל לעשות כן למעשה תדבר בזה עם עוד גדולי פוסקים בא"י וגם מגדולי ראשי ישיבה וגם עם גדולי תורה והוראה מעדה החרדית ומהספרדים.

לא. שו"ת משיב דבר חלק ב סימן פ

ע"ד הקארעקטין בבית הדפוס אשר רובי עלים מושלכים לאשפה וגם דורסים עליהם. וגוים מתעוללים בהם בבית המטבחים שלהם וכדומה אי מותר לשורפם ולאבדם בידיים... אלא עיקר ההיתר משום דאע"ג דסתמא לשם קדושה קאי מכ"מ אם כיון בפירוש שלא לקדש ודאי אין בהם קדושת אזכרה. וכמ"ש הרמב"ם שם דמש"ה ס"ת שכתבו מין ישרף עם האזכרות מפני שלא כתבו לשמו אלא שמעלה בדעתו שזה כשאר הדברים כו' וממילא במקום שיותר טוב שלא לקדש השם אין בסתמא לשמה וכמו במצות למ"ד שא"צ כוונה מ"מ אם כיון בפירוש שלא לצאת לא יצא י"ח. וה"ה במקום שיותר טוב שלא לצאת י"ח מצוה מחמת איזה טעם בסתמא ג"כ לא יצא... ועדיין היה מקום לומר די שבהם איסור מיהא כמו כתבי קודש דאפילו לא כתבו לשמה אסור לאבד. וכמ"ש הרמב"ם ה' ס"ת פ"י דס"ת שכתבו מין הוי כחומש מן החומשין. וא"כ נהי שהתירו חז"ל לשרוף ספרי המינין. וגם צו ע"ז כדי שלא להניח להם ולפעולתם שם וזכרון בישראל מכ"מ בל"ז איסור ג"כ איכא מיהא לאבד בידיים דברים שבקדושה. אבל נראה דזה האיסור אינו אלא כשנכתבו ע"מ שיהי' קיימין להשתמש בקדושתן משא"כ אם מתחלה באו ע"מ לאבדם שאין בזה איסור כלל... ובאמת אלו ה' אפשר להדפיס בלי קארעקטין ה' יותר טוב וכמו שאין מקדישין בזה"ז. אבל כמו שהתירו בית חשמונאי לכתוב את השם בשטרות משום צורך השעה כדאיתא בר"ה (י"ט) ה"נ כיון שא"א להדפיס בלי קארעקטין שרי משום עת לעשות לה' וגו'. ואח"כ שרי לאבד ולשרוף בידיים לכ"ע ומצוה נמי איכא וראוי לעשות אותו יום טוב כשם שעשו יום טוב בשעה שזכו שלא יהי' האזכרות של שטרות מוטלים באשפה כך נראה לי העמוס בעבודה.

לב. תשובות והנהגות כרך א סימן תקנג

מזמן אני מתרעם על עתונים דתיים ואומר אני שלא לכתוב דברי תורה או עכ"פ אם כותבים לכתוב בעמוד מיוחד, אבל לא זכיתי שהדברים נשמעים, ובמק"א העליתי מלשון הרמב"ם פ"ו מיסודי התורה (ה"ח) "כתבי הקודש כולם ופרושיהם וביאוריהם אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדם מכין אותו מכת מרדות" ולהלן באותו הלכה מסיק וכן כתבי קדש שבלו או כתבו עכו"ם יגנזו, הרי לענין איסור שריפה פוסק שאסור גם בפירושים וביאורים וחיוב גניזה רק בכתבי קדש לבד.

ולפי זה נלע"ד שעיקר האיסור בפירושים וביאורים הוא שלא להניחם באשפה שזהו בזיון, אבל אם כרך בניר או שקית ניילון סביב שלא נראה בזיון מותר ולא צריך גניזה, ובפרט לפי מה שביארנו במק"א שדפוס שבזמננו לכו"ע אין קדושה בדברים הנדפסים, ויש בזה לימוד זכות על מנהג העולם להקל, ובפרט בעתון שניתן לכתחילה למחיקה ולא להתקיים, עיין כעין זה בתוס' סוטה (י"ז ד"ה לא) בשם הירושלמי ע"ש.

ומ"מ לעצמי אני משתדל בס"ד לגנוז דוקא, אבל לאחרים חוששני שחומרא דאיתי לידי קולא הוא, וכל מה שאתה מחמיר בהתחלתו מיקל אתה בסופו, שאי אפשר להם לעמוד בחומרא ולא גונזים כלל אף במקום שצריך גניזה, ולכן פירסמתי כאן רק על כתבי קודש ליזהר, ועל ביאורים אף בלע"ז אפילו במחברת לא לזרוק דרך בזיון וכמ"ש.

ומיהו כשם שבשביעית קדושה, ולכן נהגו בפח מיוחד ולא בפח עם אשפה שמבזה, כ"ש שאין להניח ח"ו בפח אשפה דברי תורה, וראוי להניחם במקום מיוחד, וגם כרוך סביב בנייר או שקית ניילון, ורק אז הותר כיון שנדפס בדפוס שלנו כנ"ל, וגם אין בו אזכרות, וגם לא נכתבו בעתון כדי להתקיים רק עומד למחיקה, והמחמיר תע"ב שמוסיף כבוד לתורה (ועיין היטב בסימן שלאח"ז).

לג. תוספות מסכת סוטה דף יז עמוד ב ד"ה לא על

תניא ר"א בן שמוע אומר אין כותבין על עורות בהמה טמאה אמר ר"ש מכיון דאיתמר למחיקה ניתנה למה אינו כותב תני ר"א [בר שמעון] אומר רואה אני את דברי ר"א בן שמוע מדברי אבא שמא תאמר איני שותה ונמצא השם גנוז על עור בהמה טמאה ותו התם ר' לוי בר סיסבי בעי קמיה רבי מגילת סוטה מהו שתטמא את הידים א"ל הרי זו שאלה א"ר יוסי אינה שאלה כלום גזרו על הספרים שיטמאו את הידים לא מפני קדושתן וזו למחיקה נתנה לא צריכא [דלא] הואיל ונתנה למחיקה.

לד. תשובות והנהגות כרך א סימן תקנד

אמנם בחטא זה שוין כל העתונים וחבורות בעולם כולו אפילו מהחרדים ביותר, ורובם ככולם סופם לאשפה, ואין בגניזה מקום להחזיקם, ואמרתי ללמד זכות שברמב"ם פ"ו דיסה"ת (ה"ח) פוסק שכתבי הקדש כולם ופרושיהם וביאוריהם אסור לשורפם או לאבד ביד וכו' וכן כתבי הקדש שבלו גונזים אותם ע"ש, ולא פירש גניזה בפירושיהם

וביאוריהם כמו ברישא, ונראה שהאמת דאסור רק לשורפן שזהו בזיון אבל אין בזה חיוב גניזה, וזהו דיוק נפלא בלשון הרמב"ם המזוקק.

וכ"ז בלשון הקודש, אבל בלע"ז אפילו השם הקדוש דעת הש"ך ביו"ד סימן קע"ט ס"ק י"א שמדינא מותר למוחקו, ע"ש. ועיין בשו"ת הגרע"א (כ"ה) שדינו ככינוי שמותר למוחקו אבל לישיבע אסור ולהזכיר מותר ע"ש, ובגמרא ר"ה (יח ב) איתא דש"ש מוטל באשפה שכתבו בשטר א - ל עליון ע"ש, והיינו אזכרה בלשה"ק אבל ביאורים ובלע"ז יש לומר דמותר, ומ"מ נראה שלהטילו לאשפה לבזותו אין להתיר.

לפיכך נכון לכרוך העתונים המכילים דברי תורה בלע"ז בניילון סביב לכבדם, ואז אף שגורם לשריפה אין איסור, וכן נוהגין בארץ ישראל בתרומות ומעשרות וחלה דקודש שכורכים בנייר ומניחים באשפה ולא נקרא בזיון ודי בכך, ובבני ברק ראיתי מהדרין לשלוח לגניזה אפילו עתונים. ולדעתי בעתונים שבלע"ז כאן אין להחמיר כ"כ, וכן מביא באחיעזר (ח"ג סימן ט"ו) בשם "שבות יעקב" להתיר בשריפה שלא יבוא לידי בזיון.

אמנם גם בעתונים שמגיעים כאן מארץ ישראל, במקומות שלא נכתבו להחזיק בקדושה כשאר ביאורים, והם בדפוס ובלי דקדוקי כתב אשורית, אף שאין כמעט עתון בלי כמה דברי תורה, או עכ"פ דברי הספד וכדומה, כמדומני שנהגו להתיר לשורפו אחר כך ובתנאי שנזר שכתבו בניילון סביב, ולא דמי לפירושיהם וביאוריהם שנדפסו ללמוד בהם תמיד, שכבר הבאנו שיעקר האיסור שבבזיון הביאורים הוא בשנכתבו לקיום, אבל כשאין מונחים בבזיון עד השריפה, אזי בדברי תורה כשאין בו אזכרות בשריפה גופא כשכרך ואינו אלא גרם, נראה שאין איסור מדינא בעתונים אלא רק שלא לבזותם וצ"ב.

ועכ"פ בנידון שלפנינו בעתונים כאן ובלע"ז נראה שאם כורך העתון במיוחד סביב מותר מדינא וכמ"ש (ורבני ארץ ישראל יכריעו הדין בעתונים היוצאים שם בלשון עברי יום יום ומעורבין בדברי תורה, וכבר הבאתי שבבני ברק ראיתי שמחמירים מאד בעתונים עם איזה דברי תורה שצריך גניזה ככל דברי תורה, (וכמדומני שהגר"ש ואזנר שליט"א הוציא כרוז להקפיד כן, אבל עיקר הלכה בזה צ"ב, ואין בידי כעת לברר פרטי ד"ז.

לה. שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רפג סעיף ד

אסור לרקם פסוקים בטלית.

לו. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קלה

הנה ראיתי מה שכתר"ה שלח אלי מה שאחד הדפיס על חתיכת נייר ברכת המזון וברכת מעין שלש ותפלת הדרך וברכות בדיקת חמץ ועירובין אשר שלחו ע"י פאצט /דואר/ לאלפי בתים בשביל המודעות שהדפיס ג"כ על חתיכת נייר זה בעניני מסחר, שידוע שרוב בני אדם המקבלים זה מהפאצט משליכים זה לאשפה, ואף שהדפיס שם לשון זה בקשה להתנהג בכבוד כי כתבי קדש הם נמי ברור שאלו שמשליכים מה שמקבלים מהפאצט אין קוראין זה כלל ואף מאלו שקראו הרבה לא השגיחו על זה, אין הדבר צריכה לפנים שהוא דבר אסור כמפורש בר"ה דף י"ח דבטלו אדכרתא אף משטרות משום החשש דלאחר פרעון יהיה השטר מוטל באשפה אף שהתם הוא שטר שניתן רק לאיש אחד שיכולין להזהירו שישמרהו לגונזו אחר פרעון ומ"מ לא סמכו חכמים ע"ז, וכ"ש שאסור להדפיס שמות על נייר של מודעות הנשלח לכמה אלפים שאסור ואין לסמוך על מה שכתבו שצריך להתנהג בכבוד.

ועוד נראה לע"ד שאף אם ידפיסו נוסח ברכת המזון ושאר ברכות בלא השמות נמי אסור מהא דשבת דף קט"ו דתניא מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה, ומשמע סתם אף שכתבו בלא השמות ממש אלא בסימנים על השמות נמי הוא כשורפי תורה, משום דנוסח הברכות הוא ג"כ תורה ככל תורה שבעל פה וכיון שאז היה אסור לכתוב תורה שבע"פ שלכן היה אסור להציל מפני הדליקה והיו נשרפין היה על הכותב איסור לכתוב גם ממה שיגרום שישרפו כשיזדמן דליקה אף כשיכתבם בלא שמות... ואני בעצמי נזהרתי שאף על ההזמנות לחתונות בני ובנותי לא כתבתי שום פסוק אף לא קול ששון וכן הוא מן הראוי לכל אדם להתנהג.

לז. שו"ת שבט הלוי חלק ז סימן קסז

אשר שאל כ"ת בענין של בעתון ברכת מז"ט עם כותרת ברכה לראש משביר והעירו איזה ת"ח למנוע מזה שעי"ז צריכים גניזה, וכת"נו"נ קצת בזה. בעניותי דברי השו"ע יו"ד סי' רפ"ד דבאיגרת שלומים מותר הלכה הם כיון דכ"ה דעת התוס' והרא"ש והטור שו"ע ורמ"א וכ"פ הלבוש, וכמה פוסקים אחרים וקושית הש"ך י"ל כמ"כ בס'

עה"ש שם והטעם דלא נתכוין כלל לפסוק רק לצחות הלשון [ואפילו א"ת להחמיר] מכ"מ קדושה בודאי לית לי' כיון דכותב רק לצחות ורוצה להשתמש בלשון הפסוק, ולעיל שם סי' רפ"ג ס"ד אוסר לרקום פסוקים בטלית דיבא לידי בזיון, וכאן לא חששו לידי בזיון זה באיגרת שלומים בעלמא דגם כן דרכו לזרוק באשפה, אלא דההיתר פשוט דלא כתב פסוקים אלא צחות הלשון - ולמעשה לא שמענו ולא ראינו מי שיגנוז איגרת שלומים בשביל שכל בה תיבות אפי' הרבה מפסוקים דרך צחות הלשון.

לח. מספר גנזי הקודש

החזו"א זצ"ל הורה לי, כשהייתי מורה, שלא לעשות שיעורי בית בתנ"ך, כי הבנות לא יניחו את המחברות בגניזה, ויצא שד"ת יבואו לידי בזיון (מפי הרבנית רוטברג שתח').

לט. רמ"א יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רפד סעיף ב

וי"א דאין לכתוב דברים של חול בכתב אשורית שכותבין בו התורה (שם בשם רבינו ירוחם).

מ. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן עו

ובדבר הכנסת עתונים וכן מילון שנדפסו באותיות מרובעות של דפוס לבית הכסא אין בזה שום איסור כי אינם אותיות ששייך ללמד מהן דינים, ואף כתב אשורית שנכתבו כהוגן שכשרים לסת"מ אינו ברור האיסור אך מ"מ מהראוי להחמיר בכתב אשורית אם נכתבו בהו דברי רשות אבל עתונים שרובן כותבים דברים שאין ראוי להכתב בכל אופן ליכא איסור להכניסם לבית הכסא אבל עצם הקריאה בהם אינו מן הראוי.

מא. גנזי הקודש

עיתון המיועד בעיקרו לדברי חול, ויש בו לעיתים ציטוטים הטעונים גניזה, י"א שאסור להשליכו מבלי לבדקו. **ויש אומרים** שאם אינו מוחזק בדרך קבע בהדפסת ציטוט הטעון גניזה, יש מקום להקל לזרוקו לאשפה, ואין צריך לחפש אחר הדברי תורה. (על פי מכתבו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל).